

STORTINGET

Representantforslag 126 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Bjørn Larsen, Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun, Dagfinn Henrik Olsen, Liv Gustavsén og Kristoffer Sivertsen

Dokument 8:126 S (2025–2026)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørn Larsen, Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Rune Midtun, Dagfinn Henrik Olsen, Liv Gustavsén og Kristoffer Sivertsen om avvikling av fylkeskommunen

Til Stortinget

Bakgrunn

Fylkeskommunen vurderes som et unødvendig mellomnivå med lav demokratisk legitimitet, uklare ansvarslinjer og høye administrative kostnader.

Fylkeskommunene i Norge har røtter tilbake til formannskapslovene i 1837, som bestemte at ordførerne i herredene i fylket, fylkesmannen og fogdene skulle samles en gang i året for å vedta fylkeskommunens budsjett og behandle andre fylkeskommunale saker. Men i løpet av de neste 100 årene spilte fylkeskommunen en beskjeden rolle. Etter andre verdenskrig fikk fylkeskommunen stadig flere oppgaver, samtidig med at dens tradisjonelle oppgaver ble langt mer ressurskrevende. Veksten var særlig sterk etter 1964, da bykommunene ble innlemmet i fylkeskommunene. Veksten fortsatte da fylkeskommunene i 1976 ble en egen forvaltningsenhet, og altså ikke lenger en sammenslutning av kommunene i et fylke. Fra slutten av 1980-årene avtok veksten, da flere funksjoner etter hvert ble overført til kommunene og staten. Den største oppgaveforflytningen fant sted i 2002 da spesialisthelsetjenesten ble overtatt av staten gjennom de nyopprettede helseforetakene.

Etter at den mye debatterte forvaltningsreformen ble vedtatt i 2008 som et forsøk på å rettferdiggjøre fylkeskommunenes eksistensberettigelse, har 80 prosent av riksveiene, med tilhørende fergestrekninger, blitt overlatt til fylkeskommunene. I tillegg er 49 prosent av eierskapet i Innovasjon Norge blitt overført til fylkeskommunene.

Fra 1. januar 2020 trådte en ny regionreform i kraft. Regionreformen har vært en tidkrevende prosess som har kostet mye samt vært gjenstand for omfattende debatt og mange omkamper. Fra 1. januar 2024 har flere fylkeskommuner som inngikk i regionreformen, blitt splittet opp. Forslagsstillerne mener den beste løsningen for et land med litt over 5,6 millioner innbyggere er to forvaltningsnivåer, stat og kommune.

Det er ingen tvil om at fylkeskommunen oppfattes og oppleves som unødvendig både av politikere og innbyggere. Forslagsstillerne mener pengeløseriet må stanses. Overføring av fylkeskommunens oppgaver vil bringe tjenestene nærmere folk og vil spare store summer i overskuelig fremtid. Kommunene vil kunne overta de fleste oppgavene fylkeskommunene har.

I rådmannsundersøkelsen som Kommunal Rapport gjennomførte i 2013, mente 44 prosent at hele forvaltningsleddet burde blitt fjernet. Det er lite som tyder på at troen på fylkeskommunen som et nødvendig forvaltningsnivå har økt etter dette. 12. november 2024 viste NRK til en meningsmåling som er gjennomført av flere aviser i Innlandet, der det kom frem at 42 prosent av innbyggerne i Innlandet ønsket å legge ned fylkeskommunen. 36 prosent mente at fylkeskommunen burde beholdes, mens 22 prosent hadde ikke tatt stilling. De som var imot fylkeskommunen, mente at beslutningene som nå ligger til fylkeskommunen, heller burde gjøres på kommunalt eller statlig nivå.

25. november 2025 uttalte kommuneforsker Geir Vinsand til NRK: «Vi har aldri før hatt en så fjern fylkeskommune som vi har nå. Det er jo ingen som bryr seg om den.» Han viste til at man ikke vil miste lokaldemokratiet dersom man mister fylkeskommunen, og at fylkeskommunen er en lite viktig demokratisk institusjon som for lengst har utspilt sin rolle.

Stadig oftere opplever man at det oppstår diskusjoner mellom forvaltningsnivåene om ansvaret for en situasjon. Veivedlikehold er et eksempel, der innbyggerne opplever at fylkesveinettet er i dårlig forfatning. Et nylig eksempel er fergepriser på fylkesfergene, som er et aktualisert tema der selv regjeringen Støre også mente den måtte overstyre fylkeskommunene med prisfastsettingen. Innbyggerne hadde vært mer tjent med at ansvaret for å prioritere og finansiere tjenestekjøp hadde vært gjort av to nivåer, kommune og stat, fremfor tre som i dag.

Forslagsstillerne er klar over at en overgang fra et trenivåsystem til et tonivåsystem i offentlig forvaltning er en krevende oppgave med store samfunnsmessige, juridiske, økonomiske og politiske endringer. Forslagsstillerne vil samtidig peke på at en slik overgang kan ha en lang rekke positive effekter, og at det vil frigjøres betydelige økonomiske ressurser som kan brukes for å styrke primærkommunene, som er de viktigste velferdsprodusentene, og som folk i det daglige har et nærere forhold til enn fylkeskommunen.

En god indikator på dette synes å være det faktum at andelen stemmeberettigede som avlegger sin stemme i kommunevalg, ligger betydelig over andelen som stemmer i fylkestingsvalg, fordi oppgavene som tilligger fylkeskommunene i dag, oppfattes som uklare for folk flest.

Avvikling av fylkeskommunene vil medføre at oppgavene som fylkeskommunene løser i dag, kan flyttes til kommunene, private eller staten der det er mest hensiktsmessig, samt at et ikke ubetydelig antall lover og forskrifter må endres. Forslagsstillerne innser derfor at en avvikling ikke kan skje over natten. Forslagsstillerne mener at man må få i gang en prosess slik at man kan gjennomføre en avvikling.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å avvikle fylkeskommunen som forvaltningsnivå.
2. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2027 legge frem en forpliktende tidsplan for avvikling av fylkeskommunen.

24. februar 2026

Bjørn Larsen

Erlend Wiborg

Helge André Njåstad

Rune Midtun

Dagfinn Henrik Olsen

Liv Gustavsen

Kristoffer Sivertsen

